

I. Общи положения

1. Наименование на специалността – Хирургия
2. Продължителност на обучението - 5 години
3. Изисквано базово образование за допускане за обучение по специалност „Хирургия” – завършено висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър” по „Медицина” и придобита професионална квалификация „лекар”
4. Специализацията се провежда по модули за теоретична и практическа подготовка.
5. До държавен изпит за специалност по хирургия се допускат лекари, зачислени на специализация по установения ред и изпълнили изискванията на учебната програма и набрали определен точков актив (кредит).

II. Теоретична подготовка

1. Теоретичната подготовка се провежда в обем на 420 учебни часа.
2. Лекционните цикли се разпределят равномерно през 5-годишния период на обучение и се оценяват с една условна единица на учебен час.

Година на обучение	Модули	Учебни часове	Кредити и точки	Срок на обучение
I година	I. Основи на хирургията	36	36	30 дни
	II. Травматизъм, Рани, Хирургична инфекция	56	56	30 дни
II година	III. Хирургична Онкология; Трансплантология и имунология	40	40	30 дни
	IV. Анестезия; Интензивно лечение на хирургичния пациент. Основни лекции в различни области на хирургията	48	48	30 дни
III година	V. Хирургични заболявания на глава и шия	20	20	общо 30 дни
	VI. Хирургични заболявания на млечни жлези; Гръдна хирургия; Кардиохирургия;	40	40	
	VII. Коремна стена; Хирургични заболявания на стомашно чревния тракт	60	60	30 дни
IV година	VIII. Хирургични заболявания на черен дроб, жлъчна система, панкреас и далак; Остър хирургичен корем	50	общо 120	25 дни
	IX. Детска хирургия	18		общо 35 дни
	X. Съдова, военна, пластично-	18		

	възстановителна хирургия	18		
	XI. Урология	16		
	XII. Ортопедия и Травматология			
V година	Индивидуално обучение			30 дни

3. В края на всеки цикъл се провежда контролен колоквиум или тест, чието успешно преминаване се оценява с 5 условни единици. В съответствие с учебната програма, предвидените колоквиуми са 12 и при успешното им полагане се набират общо 60 точки.
4. В рамките на 5-годишния учебен период специализантът е задължен да участва в допълнителна научна проява и в свободно избираем специализиран курс по отделни проблеми на специалността, за което получава по 3 точки на проява.
5. Необходимият общ брой от 480 точки от теоретичната подготовка на специализанта, за да бъде допуснат до изпит за специалност, се формира:
 - от основни лекционни курсове - 420 точки
 - от успешно положени колоквиуми - 60 точки
 - от посещение на национални/международни научни прояви и тематични курсове - 6 точки (минимално)

III. Практическа подготовка

1. Основната част от практическото обучение протича в акредитирани лечебни заведения, чийто характер на дейност отговаря на обща и/или коремна (висцерална) хирургия.
2. Последната година специализантът задължително провежда 30-дневно индивидуално обучение в университетски клиники и клиники на национални болници в София.
3. В хода на специализацията задължително се провежда обучение по следните хирургични и други специалности:

Година	Практически стаж по модул	Дни	Кредити
I година	Основен (начален) стаж по хирургия	30	10
	Коремна (висцерална) хирургия	25	10
	Пластична хирургия	5	2
	Гнойно-септична хирургия	50	20
II година	Основен стаж по хирургия	40	20
	Анестезиология и интензивно лечение	10	5
	Хирургична онкология	10	5
III година	Неврохирургия	10	3
	Гръдна хирургия	10	3
	Сърдечна хирургия	5	2
	Обща или коремна (висцерална) хирургия	35	10
IV година	Обща или коремна (висцерална) хирургия	30	10

	Детска хирургия	10	3
	Съдова хирургия	10	3
	Урология	5	2
	Травматология (и ортопедия)	5	2
V година	Индивидуално обучение	30	10

5. Сумарната оценка от практическото обучение възлиза на 120 точки (кредити), необходими за допускане на специализанта до държавен изпит.

IV. Заключителни положения

1. Необходимият брой точки от теоретическа и практическа подготовка, за да бъде допуснат специализантът до държавен изпит е равен на сбора от точките, получени за теоретичната подготовка (480) и от практическата подготовка (120), т.е. общо 600.
2. Програмата е отворена като се запазва възможността за допълване на модулите според конкретните нужди и резултати и промените в специалността.
3. Необходимият минимален брой хирургични намеси, които специализантът трябва да извърши и овладее през 5-годишния период на обучението, съответстват на списъка на оперативните процедури, описан в приложение.

УЧЕБНА ПРОГРАМА

МОДУЛ I

ОСНОВИ НА ХИРУРГИЯТА

1. Хирургия, основана на доказателства
2. Общи принципи за изследване на хирургичния пациент
3. Операционна зала. Основни хирургични материали и манипулации./ Хирургичен инструментариум – групи инструменти, предназначение на отделните инструменти и правила за манипулиране с тях.
4. Предоперативна оценка. Предоперативни усложнения и поведение при тях.
5. Предоперативна подготовка.
6. Правила и техника за разединяване на тъканите: кожа, подкожна тъкан, фасции, мускули, перитонеум, кости, нерви и др.
7. Правила и техника на съединяване на тъканите. Видове шевове – оценка на различните видове и показания за прилагането им при различни тъкани и условия.
8. Хирургично кръвотечение - видове. Компенсаторни реакции на организма при кръвозагуба. Критерии за обема на кръвозагубата – клинични симптоми, хемодинамични и хематологични показатели.

9. Хемостаза, кръвосъсирване. Хемостатици и антикоагуланти. Тромбоемболичен процес, антитромботична профилактика и лечение.
10. Фибринолиза. Фибринолитични кръвотечения. Клинични прояви. Лечение.
11. Методи за временно и окончателно кръвоспиране. Правила и техника за кръвоспиране в рана (in loco lesionis). Достъпи до съдовете. (директни и индиректни). Избор на място за лигиране с оглед колатералното кръвообръщение. Техника на лигирането.
12. Шев на съдове – показания, видове шевове, правила за приложението им. Пластика на съдове при травматични поражения. Принципи на съдовите шънтове.
13. Тромбофлебит и варици на долните крайници.
14. Кръвотечение от гастроинтестиналния тракт.
15. Кръвопреливане. Исторически данни. Учение за кръвните групи. Методи и правила за определяне на кръвната група. Проби за кръвнотипова съвместимост. Усложнения при кръвопреливане и борбата с тях. Показания и техника на артериално кръвопреливане.
16. Правила за вземане, консервиране и съхраняване на кръв и кръвни продукти. Кръвни продукти. Кръвозаместващи течности – видове и показания за прилагането им.
17. Генетични проблеми в хирургията.
18. Критерии за определяне сроковете за временна нетрудоспособност и степента на трайна нетрудоспособност след хирургично лечение.

МОДУЛ II

ТРАВМАТИЗЪМ. РАНИ. ХИРУРГИЧНА ИНФЕКЦИЯ

1. Травми – определение и класификация. Травматизъм – видове. Поведение при масова травма.
2. Механична травма – определение, механизъм на получаване. Фактори, определящи степента на травменото поражение.
3. Закрити механични травми – определение, класификация. Контузия – патологоанатомия, клиника, лечение.
4. Открити механични травми (рани) – определение, видове рани. Раневи процеси – стадии в развитието им, начини на заздравяване на раните.
5. Оперативна рана. Водене на оперативната рана. Поведение при хематоми и възпалителни усложнения (инфилтрат, загнояване).

6. Лечение на раните. Първична хирургична обработка – цел и техника. Показания и противопоказания за зашиване на обработената рана. Ранен и отсрочен шев. Вторични шевове – ранен и късен.
7. Характеристика, особености, лечение при огнестрелни наранявания и взривна травма.
8. Изгаряния. Видове, особености на електрическите и химическите изгаряния. Изгаряния на горнте дихателни пътища. Определяне на площ и дълбочина на изгарянията. Периоди в протичането на болестта и характерните им особености.
9. Общо лечение на изгарянията. Термичен шок – патофизиология, клиника, лечение. Обща бактериална инфекция, антибиотично лечение, хранителна поддръжка.
10. Хирургично лечение на изгарянията. Местно лечение. Видове превръзки. Ало- и ксенотрансплантация. Оперативно лечение – видове и показания.
11. Кожни пластики – видове, особености. Принципи и показания.
12. Реконструктивни операции след изгаряния. Особености в реконструктивните процедури при изгаряния на глава и лице, китки и ходила. Оперативни методики. Видове несвободна кожна пластика.
13. Студова травма, хипотермия. Измръзване. Патогенеза на пораженията. Клиника, общо и местно лечение.
14. Асептика и антисептика. Исторически данни. Определение. Съвременни антисептични средства – показания и начин на прилагането им. Апарати за стерилизация – видове, устройства, начин на работа с тях.
15. Методи и правила за стерилизация на операционното бельо, превързочни материали, инструменти, шевни материали и др. Подготовка на оперативния екип за операция. Методи за подготовка на ръцете.
16. Остра гнойна инфекция. Причинители, резистентност, болнични щамове. Местни тъканни процеси – стадии в развитието им. Клиника и лечение в инфилтративния стадий. Нагноителен стадий – абсцесна и флегмонозна форма на нагнояване – патологоанатомична и клинична характеристика, лечение.
17. Фурункул, карбункул, хидроаденит – етиология, патоанатомия, клинична картина и лечение.
18. Лимфангит и лимфаденит. Източници на инфекция, патологоанатомични форми, клиника и лечение.
19. Остеомиелит – причинители и пътища за проникването им в костта. Еволюция на гнойния процес. Клиника на острия хематогенен остеомиелит. Хроничен

остеомиелит. Лечение в острия и хроничния стадий. Панарициум. Топографоанатомични особености на воларната част на пръстите и дланта. Видове панарициуми. Методи за отваряне и дрениране на различните видове панарициуми.

20. Некрози и гангрени. Диабетно стъпало.
21. Анаеробна газова инфекция – етиопатогенеза, тъканни процеси, клиника, профилактика и лечение.
22. Гнилостна инфекция – причинители, патологоанатомия, клиника и лечение.
23. Тетанус – етиология, патогенеза, клиника, профилактика, лечение.
24. Студен абсцес при туберкулоза. Актиномикоза.
25. Инфекция на раните. Случайни и оперативни. Видове ранева инфекция според вида на причинителите и особеностите на възпалителния процес (гноеродна, путридна, анаеробна и специфична). Профилактика и лечение.
26. Вътреболнична инфекция – определение, основни характеристики. Вътреболнични инфекции в хирургията. Контрол и превенция.
27. Септични състояния в хирургията. Основни понятия – определение, критерии за идентификация. Епидемиология и етиология. Микробиологични характеристики. Основни клинични синдроми и тяхната клинична характеристика. Диагностика. Комплексно лечение.
28. Антимикробни средства за лечение на инфекциите в хирургичната практика. Фармакокинетика. Основни принципи на антимикробното лечение. Антибиотична резистентност. Болнична антибиотична политика. Фармакоикономика.

МОДУЛ III

ХИРУРГИЧНА ОНКОЛОГИЯ. ТРАНСПЛАНТОЛОГИЯ И ИМУНОЛОГИЯ

1. Честота на онкологичните заболявания в България. Онкоепидемиология и диспансерен контрол. Интернет-информация.
2. Морфология и биология на туморите. Основни характеристики и критерии – значение за хирургичната практика и комплексната прогноза. Морфологична характеристика на туморите – класификация на туморите. Механизми на канцерогенезата, ангиогенеза и метастазиране.
3. Доброкачествени и злокачествени образувания от епителен произход.
4. Доброкачествени и злокачествени новообразувания от мезенхмен произход. Саркоми.
5. Лабораторна и инструментална диагностика на онкологичните заболявания. Морфологична диагноза. Принципи на диагностичен алгоритъм.

6. Значение на диагностиката за избора на лечебен метод. Ендоскопски изследвания, експлоративна лапаротомия/торакотомия, “second-look” за стадиране и определяне на операбилността.
7. Профилактика на неопластичните заболявания: патогенетична, хигиенна, професионални рискове.
8. Принцип на комплексното лечение в онкологията – тимово определяне на лечебната тактика.
9. Принципи на хирургичното лечение на онкоболните.
10. Лъчелечение при хирургично болни. Хирургични усложнения в следствие на лъчетерапията и тяхното третиране.
11. Принципи на лекарственото лечение при онкоболните. Терапевтичен лекарствен мониторинг. Хирургични усложнения. Спешни състояния в онкологията. Ефект на химиотерапията върху хирургичния пациент. Имунотерапия. Генна и антиангиогенна терапия.
12. Палиативни грижи при болни с напреднал рак – мултидисциплинарен подход. Качество на живот. Усложнения, инфекция у онкоболните. Борба с онкологичната болка.
13. Имунологични отклонения при онкологично болни. Хирургични намеси при имунокомпрометирани пациенти.
14. Трансплантационна имунология.
15. Имуносупресия. Комплексно лечение и контрол на трансплантирани пациенти.
16. Органична трансплантация. Общи характеристики и принципи. Трансплантация на тъкани и клетки.
17. Трансплантация на сърце и бял дроб.
18. Трансплантация на черен дроб.
19. Трансплантация на панкреас, бъбрек, тънко черво.
- 20.

МОДУЛ IV

АНЕСТЕЗИЯ. ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕНИЕ НА ХИРУРГИЧНИЯ ПАЦИЕНТ. ОСНОВНИ ЛЕКЦИИ В РАЗЛИЧНИ ОБЛАСТИ НА ХИРУРГИЯТА

1. Местна анестезия.
2. Обща и локорегионална анестезия.
3. Принципи на интензивното лечение на хирургичния пациент.

4. Първа помощ при остри, животозастрашаващи състояния. Кардио-пулмонална ресусцитация.
5. Следоперативен период. Общи следоперативни усложнения. Усложнения от страна на отделните органи и системи в следоперативния период. Методи за профилактика и лечение.
6. Хранене и метаболизъм. Нарушение, клиника, диагностика, лечение. Специфика при хирургично болни. Проблеми на парентералното хранене.
7. Хомеостаза. Водноелектролитно равновесие. Нарушение, клиника, диагностика, лечение. Специфика при хирургично болни.
8. Алкално-киселинно равновесие. Нарушение, клиника, диагностика, лечение. Специфика при хирургично болни.
9. Шок.
10. Травми и тумори на главния мозък.
11. Травми и тумори на гръбначния мозък. Дегенеративни заболявания на гръбначния стълб – оперативни интервенции.
12. Вродени и възпалителни заболявания на шията.
13. Заболявания на щитовидната жлеза.
14. Доброкачествени и злокачествени тумори на гърдата.
15. Травми на гръдния кош.
16. Рак на белия дроб – диагноза, диференциална диагноза, лечение.
17. Хирургично лечение на вродени и придобити сърдечни пороци.
18. Предна коремна стена. Учение за херниите. Хернии на предната коремна стена.
19. ОХК. Остър апендицит.
20. Обтурационен иктер.
21. Вродени аномалии на ГИТ.
22. Бъбречно-каменна болест. Тумори на бъбреците.
23. Хипертрофия и рак на простатната жлеза.
24. Фрактури и изключвания – обща характеристика и принципи на лечение.

МОДУЛ V

ХИРУРГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ГЛАВА И ШИЯ

1. Хирургична анатомия на главата – граници, области, тъканни слоеве, особености на кръвоснабдяването.

2. Вродени аномалии на черепа – мозъчни хернии. Вродени аномалии в лицевата област – заешка устна, цепнато небце, вълча уста и др. Хирургично лечение.
3. Закрити травми в мозъчния дял на главата. Счупвания на черепните кости. Вътречерепни хематоми. Сътресение, контузия и компресия на мозъка. Открити травми на главата.
4. Тумори на мозъка. Клинични прояви, диагностика, лечение.
5. Закрити и открити травми в лицево-челюстната област. Борба с кръвотечението и асфиксията. Особенности на гледането и храненето на болните с лицево-челюстни травми.
6. Доброкачествени и злокачествени новообразувания в лицево-челюстната област – меки тъкани, кости. Тумори на слюнчените жлези.
7. Хирургична анатомия на шията – граници, области. Шийни фасции и междуфасциални пространства – значението им за ограничаването и разпространението на гнойните абсцеси. Главни съдово-нервни снопове. Топография на щитовидната жлеза.
8. Вродени болести на шията – крива шия, шийно ребро, вродени кисти и фистули.
9. Особенности на травмите на шията. Диагностика и лечение.
10. Абсцеси, флегмони и лимфаденити в лицево-челюстната и шийната област – диагноза, диференциална диагноза и лечение.
11. Заболявания на щитовидната жлеза. Струма. Операции на щитовидната жлеза при струма – техника.
12. Тиреотоксикоза – етиопатогенеза, клиника, диагностика, показания, хирургично лечение.
13. Тиреоидити.
14. Карцином на щитовидната жлеза – клиника, диагностика, лечение.
15. Паратиреоидни жлези: хиперпаратиреоидизъм (първичен, вторичен), хипопаратиреоидизъм.
16. Хирургични заболявания на надбъбречните жлези и тяхното хирургично лечение.
17. Показания за трахеостомия. Видове трахеостомии и техника на извършването им.

МОДУЛ VI

ХИРУРГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА МЛЕЧНИТЕ ЖЛЕЗИ. ГРЪДНА ХИРУРГИЯ.

КАРДИОХИРУРГИЯ

1. Хирургична анатомия на млечната жлеза. Методи за изследване.

2. Възпалителни заболявания на млечната жлеза – етиопатогенеза, форми, клиника, лечение.
3. Доброкачествени новообразувания на млечната жлеза. Преканцерози.
4. Рак на млечната жлеза. Епидемиология, етиология. Морфологични форми. Клиника, диагноза и диференциална диагноза. Стадии на развитието му. Показания и методи за хирургичното му лечение. Рентгенотерапия, химиотерапия, хормонотерапия. Прогноза, проследяване, резултати.
5. Редки форми на рак на млечната жлеза. Бременност и рак. Следоперативни усложнения и лъчеви увреждания. Реконструктивни операции. Рак на млечната жлеза у мъже.
6. Хирургична анатомия на гръдната стена, плевралните кухини, белите дробове, медиастинума и органите в него. Оперативни достъпи. Вродени заболявания и тумори на гръдната стена.
7. Диагностика на белодробните болести. Предоперативно функционално изследване на белите дробове. Подготовка на болния. Особености на анестезията в гръдната хирургия.
8. Закрити и открити гръдни травми – контузия, счупвания на ребра, гръдни капаци, повреди на плеврата и белите дробове. Пневмоторакс – механизъм на получаване, видове пневмоторакс, първа помощ и лечение. Хемоторакс – диагностика и лечение.
9. Плеврален излив, хилоторакс. Гнойни плеврити – остри и хронични. Клиника, диагностика, лечение.
10. Гнойни заболявания на белите дробове – бронхоектазии абсцес, гангрена.
11. Вродени кисти. Ехинокок на белия дроб – етиопатогенеза, клиника, диагностика, лечение. Тумори и кисти на плеврата.
12. Белодробна туберкулоза и възможности за хирургичното ѝ лечение – показания, видове операции.
13. Доброкачествени и злокачествени новообразувания на белите дробове – класификация, клиника, диагностика, лечение.
14. Видеоторакоскопска хирургия – показания, техника, резултати.
15. Хирургична анатомия на сърцето. Екстракорпорално обръщение. Следоперативен контрол и лечение в сърдечната хирургия.
16. Хирургично лечение на вродените сърдечни малформации.
17. Хирургично лечение на исхемичната болест на сърцето и нейните усложнения.
18. Хирургично лечение на придобитите сърдечни клапни пороци.

19. Хирургично лечение на аневризмите и дисекациите на гръдната аорта. Тумори на сърцето и перикарда. Перикардити. Белодробна тромбоемболия.
20. Хирургично лечение на терминалната сърдечна недостатъчност. Устройства, подпомагащи сърдечната функция. Сърдечна трансплантация.
21. Остри гнойни медиастинити – етиология, клиника, диагностика, лечение.
22. Тумори и кисти на средостението. Myasthenia gravis.
23. Хирургична анатомия на диафрагмата. Вродени и придобити диафрагмални хернии. Гастроезофагеална рефлуксна болест. Усложнения и тяхното лечение.

МОДУЛ VII

КОРЕМНА СТЕНА. ХИРУРГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА

СТОМАШНО-ЧРЕВНИЯ ТРАКТ

1. Хирургична анатомия на предната коремна стена – граници, области, слоеве в различните области, кръвоснабдяване и инервация. Хирургична анатомия на ингвиналния и бедрения канал. Лапароскопска анатомия на предната коремна стена.
2. Хернии на предната коремна стена – класификации, обща патогенеза, анатомични елементи, най-чести локализации. Хернии на бялата линия, пъпни хернии – механизъм на получаване, оперативно лечение.
3. Ингвинални хернии. Ингвинален канал. Видове ингвинални хернии – анатомична характеристика. Хирургично лечение – видове методи. Принципи за избор на оперативен метод.
4. Бедрени хернии. Клиника и диагностика, методи за хирургично лечение.
5. Следоперативни хернии и евентрации. Редки видове хернии.
6. Заклещени хернии – механизми на заклещване, клиника, усложнения ,тактика, особености на хирургичното лечение.
7. Хирургична анатомия на хранопровода. Перфорация и руптура на хранопровода. Дивертикули на хранопровода. Трахеоезофагеални фистули у възрастни.
8. Моторни заболявания на хранопровода. Ахалазия – етиопатогенеза, клиника, диагностика, лечение.
9. Химични изгаряния на хранопровода. Стриktури и тяхното лечение. Пластични операции за създаване на нов хранопровод.
10. Рак на хранопровода – клиника, диагностика, лечение.

11. Язвена болест на стомаха и дуоденума. Патогенеза на стомашната и дуоденалната язва. Клиника, усложнения. Показания и методи за хирургично лечение. Методи за хирургично лечение на язвената болест. Следоперативни усложнения.
12. Перфорация на язва – клиника, диагностика, хирургична тактика и лечение – оперативни методи.
13. Кръвоизливи от стомашна или дуоденална язва. Диагностика и хирургично поведение. Диференциална диагноза.
14. Стеноза на пилора – етиология, форми, клиника, диагноза. Избор на хирургичен метод за лечение.
15. Доброкачествени новообразувания на стомаха. Преканцерози.
16. Рак на стомаха – клиника (особености на различните локализации), диагностика, лечение – видове оперативни методи в зависимост от локализацията и разпространението. Лимфоми на стомаха.
17. Хирургична анатомия на дуоденума. Травми на дуоденума. Дивертикули. Мегадуоденум.
18. Гастроинтестинални фистули – стомашни, дуоденални, тънкочревни.
19. Заболявания на тънкото черво. Травми. Мекелов дивертикул. Доброкачествени и злокачествени тумори.
20. Апендицит. Патологоанатомични и клинични форми. Диагностика, хирургична тактика и лечение. Атипични форми.
21. Болест на Crohn.
22. Улцерозен колит.
23. Волвулус на сигма и колон трансверзум. Травми и перфорации на дебелото черво.
24. Доброкачествени новообразувания на дебелото черво. Полипозни синдроми. Преканцерози.
25. Хирургична анатомия на дебелото черво. Рак на дебелото черво. Особенности на клиничното протичане в зависимост от локализацията, методи за изследване. Оперативни методи. Комплексно лечение.
26. Хирургична анатомия на правото черво. Рак на правото черво – локализация, клиника, диагностика, лечение. Видове оперативни методи при различните локализации.
27. Доброкачествени новообразувания на ректума и ануса. Трансанална микрохирургия.
28. Хирургична анатомия на аналната област. Остри и хронични парапроктити – класификация, клиника, лечение. Ректовагинални фистули.

29. Хемороиди, фисура на ануса, етиопатогенеза, клиника, усложнения. Неоперативно и оперативно лечение.
30. Пропалс на ануса и ректума. Показания и методи за хирургично лечение.
31. Инконтиненция. Пруритус ани. Стриктуре на ануса. Кондиломи. Пиларни кисти и синуси.
32. Дивертикули на храносмилателния тракт – патогенеза, най-чести локализации, усложнения, диагностика и лечение.

МОДУЛ VIII

ХИРУРГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ЧЕРЕН ДРОБ, ЖЛЪЧНА СИСТЕМА, ПАНКРЕАС И ДАЛАК. ОСТЪР ХИРУРГИЧЕН КОРЕМ

1. Хирургична анатомия на черния дроб. Чернодробни резекции. Травми на черния дроб.
2. Ехинокок на черния дроб. Клинично протичане при различни локализации. Усложнения. Диагностика и хирургично лечение. Кисти на черния дроб.
3. Абсцеси на черния дроб – етиология, клиника, диагностика, лечение.
4. Доброкачествени и злокачествени новообразувания на черния дроб. Клиника, диагностика, лечение.
5. Чернодробна цирроза и портална хипертензия. Клинични прояви. Показания и методи за хирургично лечение.
6. Варици на хранопровода. Хирургично поведение при кървящи варици.
7. Жлъчно-каменна болест. Етиопатогенеза, видове жлъчни камъни. Мехурни и извънмехурни усложнения. Методи на изследване и алтернативно лечение. Хирургично лечение.
8. Остър холецистит – етиопатогенеза, патологоанатомични и клинични форми, клиника и диагностика на острия холецистит. Тактика и лечение при остър холецистит. Билиодигестивни и билиобилиарни фистули. Литогенен илеус.
9. Лапароскопска хирургия върху жлъчната система.
10. Тумори на жлъчния мехур. Клиника, диагностика, лечение.
11. Тумори на жлъчните пътища и папила Фатери. Клиника, диагностика, лечение.
12. Обтурационен иктер. Чернодробна недостатъчност.
13. Остър панкреатит – етиопатогенеза, клиника, диагностика; нехирургично и хирургично лечение.
14. Хроничен панкреатит - етиопатогенеза, клиника, диагностика; нехирургично и хирургично лечение.

15. Кисти и псевдокисти на панкреаса. Етиопатогенеза, клиника, диагностика. Методи за хирургично и алтернативно лечение.
16. Тумори на екзокринния панкреас. Етиопатогенеза, клиника, диагностика. Методи за хирургично лечение.
17. Ендокринни тумори на задстомашната жлеза.
18. Хирургична анатомия на далака. Хирургични заболявания на далака - класификация, клиника, диагностика, лечение. Травма и руптура на далака.
19. Хематологични заболявания, третирани със спленектомия. Тумори на далака. Болест на Ходжкин.
20. Спешна хирургия. Определение, обем, място в спешната медицина. Организация и комплексен подход при третиране на спешните състояния и поведение на хирурга.
21. Закрити и открити травми на корема – възможни усложнения, методи на изследване, тактика и лечение.
22. Кръвотечения от стомашно-чревния тракт. Класификация. Диагноза и диференциална диагноза. Тактика, нехирургично и хирургично лечение.
23. Мезентериална тромбоза (артериална, венозна) – клиника, методи на диагностика и лечение. Синдром на късата чревна бримка.
24. Илеуси – определение и класификация. Механичен илеус – форми на обтурационния и странгулационния илеус; клиника, диагностика и лечение.
25. Хирургична анатомия на перитонеалната кухина – етажи, бурси, канали, значение за ограничаване и разпространение на патологичния ексудат. Източници на инфекция в перитонеалната кухина. Перитонити. Клиника, диагностика и лечение на острия гноен перитонит.
26. Интраабдоминални абсцеси – субдиафрагмални, дъгласови и междучревни. Клиника, диагностика, лечение.

МОДУЛ ІХ

ДЕТСКА ХИРУРГИЯ

1. Вродени аномалии на белия дроб и трахео-бронхиалното дърво.
2. Вродени аномалии на коремната стена.
3. Вродени аномалии на стомашночревния тракт.
4. Аноректални малформации. Болест на Хиршпрунг.
5. Вродени аномалии на чернодробно-жлъчната система и панкреаса.
6. Хернии в детската възраст – видове, клиника, диагностика и лечение.

7. Остър апендицит. Особенности на острия апендицит в ранна детска възраст. Инвагинация. Мекелов дивертикул.
8. Коремна травма – особености в детската възраст.
9. Остър перитонит и третирането му в детската възраст.

МОДУЛ X

СЪДОВА ХИРУРГИЯ. ВОЕННА ХИРУРГИЯ. ПЛАСТИЧНА, РЕКОНСТРУКТИВНА И ВЪЗСТАНОВИТЕЛНА ХИРУРГИЯ

1. Лигиране на съдовете по стволите им (In loco selectionis). Достъпи до съдовете (директни и индиректни). Избор на място за лигиране с оглед на колатералното къвурообръщение. Техника на лигирането.
2. Шев на съдовете – показания, видове шевове, правила на прилагането им, пластика на съдовете при травмни поражения. Принципи на съдовите шънтове.
3. Облитериращи артериални заболявания на крайниците. Патологоанатомични форми. Стадии на клинично протичане – диагностика. Нехирургични и хирургични (палиативни и радикални) реконструктивни методи на лечение в различните стадии – емболектомия, тромбектомия, тромбendarтериекомия, съдов байпас.
4. Тромбофлебит на долните крайници. Клиника, диагностика и лечение на острия тромбофлебит на повърхностните и дълбоките вени. Постфлебитен синдром.
5. Варикозни разширения на вените на долните крайници.
6. Вродени съдови пороци и малформации. Заболявания на лимфните съдове.
7. Огнестрелни наранявания.
8. Взривна травма.
9. Свободна кожна автопластика. Видове свободни кожни автоприсадки. Донорски места – определяне и третиране. Еволюция на кожната автоприсадка.
10. Методи са несвободна кожна пластика и показания за прилагането ѝ. Видове ламба в зависимост от кръвоснабдяването. Начини на преместване. Състав на пренасяните тъкани. Отстояния от дефекта.
11. Пластика с композитни ламба - миокутанна, фасциокутанна, остеокутанна и др. Принципи и показания за приложението ѝ. Най-често използвани миокутанни ламба – предимства и недостатъци.
12. Общи принципи на свободното присаждане на кост, хрущял, мастна тъкан, фасция, сухожилие. Проблеми и усложнения.
13. Консервирани тъкани и тяхното приложение в пластичната хирургия. Биологични кожни заместители – показания за приложението им.

МОДУЛ XI

УРОЛОГИЯ

1. Хирургична анатомия на отделителната система – бъбреци, уретери, пикочен мехур. Методи за изследване – лабораторни, микробиологични, инструментални.
2. Хирургична анатомия на мъжката полова система – скротум и неговото съдържимо полов член.
3. Бъбречно-каменна болест. Клинична картина, диагноза, диференциална диагноза, усложнения и тяхното третиране.
4. Хидронефрози – клинична картина, диагностика, операции. Мегауретер и везикоуретерален рефлукс.
5. Травми на бъбреци и уретери, пикочен мехур, мъжка полова система.
6. Туберкулоза на бъбреците и пикочните пътища. Туберкулоза на половата система у мъжа.
7. Тумори на бъбреците – паренхимни и уротелни.
8. Остра и хронична бъбречна недостатъчност. Оперативни достъпи в урологията. Бъбречна трансплантация.
9. Тумори на пикочния мехур.
10. Аденом на простатната жлеза, медикаментозно и оперативно лечение. Трансуретрална хирургия.
11. Рак на простатната жлеза – радикална простатектомия.
12. Заболявания на половия член – фимоза, индурацио пенис пластика, приапизъм, тумори, кондилони.
13. Крипторхизъм.
14. Орхити и епидидимити. Уретрити и простатити.
15. Тумори на тестисите и епидидима.
16. Хидроцеле. Варикоцеле. Остър скротум.

МОДУЛ XII

ОРТОПЕДИЯ И ТРАВМАТОЛОГИЯ

1. Тендовагинити и бурсити на горните и долните крайници.
2. Травми на гръбначния стълб.
3. Фрактури на тазовите кости – класификация, усложнения, диагностика и лечение.
4. Фрактури на ключицата и раменната кост.

5. Фрактури на костите на предмишницата.
6. Изкълчвания на костите на горния крайник.
7. Вродено изкълчване на тазобедрената става.
8. Счупвания на бедрената шийка и бедрената кост.
9. Фрактури на костите на долния крайник.
10. Изкълчвания на костите на долния крайник.
11. Мекотъкани увреди на колянната става. Артроскопска хирургия.
12. Костни тумори – клиника, диагностика, лечение.

Приложение

СПИСЪК

НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОЦЕДУРИ, КОИТО ТРЯБВА ДА ИЗВЪРШИ И ОВЛАДЕЕ СПЕЦИАЛИЗАНТЪТ ПО ХИРУГИЯ

Оперативни намеси	Брой опера- ции	Брой асистен- ции
I. Неврохирургия		
1. Трепанация на черепа при субдурален травматичен хематом		
2. Вентрикулна пункция при спешни показания	x	2
3. Шев на периферен нерв при травма	x	1
	x	2
II. Хирургия на млечната жлеза		
1. Инцизия на млечната жлеза при гноен мастит	2	3
2. Екстирпация на фиброаденом или интрадуктален папилом на млечната жлеза	2	3
3. Секторална резекция на млечната жлеза	2	3
4. Екстирпация на млечната жлеза при гинекомастия.	x	2
5. Квадрантектомия, мастектомия, ампутация на млечната жлеза с аксиларна лимфаденектомия	x	2
III. Гръдна хирургия		
6. Плеврална пункция	3	3
7. Торакцентеза, дренаж на плевралната кухина	2	2
8. Торакотомия	1	2
9. Югулотомия	x	1
10. Шев на бял дроб при травма	x	2
11. Шев на бронх при травма	x	2
12. Парциална резекция на белия дроб при травма	x	1
13. Резекция на щитовидната жлеза при нодозна струма	1	3
14. Трахеостомия	x	1
IV. Сърдечна хирургия		
1. Пункция на перикарда	x	1
2. Дренаж на перикарден излив по повод налична или застрашаваща тампонада	x	1
3. Фенестрация на перикарда след травматична лезия	x	1

4. Сутура на сърцето при нараняване	x	1
V. Съдова хирургия		
1. Анатомично отпрепариране на магистрален кръвоносен съд и прийоми за временна хемостаза	2	2
2. Шев на магистрален съд	1	2
3. Лигатура на магистрален кръвоносен съд	x	2
VI. Коремна хирургия		
1. Гастростомия, гастропексия	1	1
2. Сутура на кръвоносен съд при кървяща язва	2	3
3. Сутура на перфорирала язва	2	3
4. Гастротомия с ексцизия на полип	x	1
5. Езофагофундопексия	x	2
6. Пилоропластика, гастродуоденопластика	1	2
7. Гастроентероанастомоза – предна, задна	2	3
8. Антректомия, резекция на стомаха	1	3
9. Ексцизия/клиновидна резекция на мекелов дивертикул	x	1
10. Илеостомия	2	2
11. Колостомия – цекостомия, трансверзостомия, сигмостомия	3	4
12. Полипектомия на колона	x	1
13. Резекция на тънко черво – сегментна, частична	2	4
14. Обходна чревна анастомоза	2	5
15. Хемиколектомия – дясна, лява	2	10
16. Резекция на ректума по Хартман	2	3
17. Апендектомия – конвекционална, лапароскопска	10	25
18. Холецистостомия	x	2
19. Холецистектомия – конвенционална, лапароскопска	5	15
20. Външен дренаж на жлъчните пътища с Кер-дрен	2	2
21. Билиодигестивна анастомоза	x	4
22. Ехиноксектомия (единична, неусложнена киста)	1	4
23. Биопсия на черния дроб	3	3
24. Дренаж на чернодробен абсцес	x	1
25. Повърхностна сутура на черния дроб	x	1
26. Спленектомия (без портална хипертония)	2	2
27. Външен дренаж на псевдокиста	x	2
28. Херниотомия – конвенционална за ингвинална, феморална, умбиликална херния	15	15
29. Херниотомия при епигастрална, параумбиликална херния	2	3
30. Операция при заклещена херния без резекция на органа	2	2
31. Пластика на коремна стена за следоперативна херния или евентрация	2	5
32. Салпингоовариектомия	x	1
33. Лапароцентеза	x	2
34. Лапаротомия за абсцес в коремната кухина	x	1
35. Лапаротомия за субфреничен абсцес	x	1
36. Диагностична (експлоративна) лапаротомия	5	5
37. Лапаростомия	x	1
38. Трансанална екстирпация на полип на краче, на вилозен тумор, на хипертрофирала анална папила	x	1
39. Лигатура на единичен хемороидален възел, хемороидектомия	2	7
40. Анална дилатация при фисура, ексцизия на фисурата	2	7
41. Ексцизия на перианална фистула (дисцизия на		

интесфинктерна фистула)	2	3
42. Инцизия на перианален абсцес	2	3
43. Екцизия на неусложнена дермоидна/пиларна киста	2	5
44. Инцизия/екцизия на усложнена дермоидна/пиларна киста	2	2
45. Инцизия на подкожен абсцес/флегмон	2	3
46. Инцизия на фурункул/карбункул	2	3
47. Екстирпация на вратнал (крив) нокът	2	2
48. Кожно-мускулна биопсия	2	2
49. Регионерна дисекция на подкожни лимфни възли	2	2
50. Корекция на вициозен цикатрикс	x	1
51. Проста кожна пластика – с ламбо, свободна	x	1
52. Ревизия на оперативна рана	3	3
53. Имплантация на подкожен медикаментозен резервоар	x	1
VII. Детска хирургия		
1. Резекция на стомаха	x	1
2. Гастростомия, дегастростомия	x	1
3. Фундупликация	x	1
4. Кардиомиотомия	x	1
5. Органосъхраняваща операция (парциална резекция на слезка)	x	1
6. Операция при илеус с резекция на чревен сегмент с първична анастомоза или стома	x	1
7. Лапаротомия, лаваж, дренаж, евентуално илеостома, лапаростома при перитонит	1	2
8. Операции при тотални форми на перитонит	x	1
9. Хемиколектомии	x	1
10. Илеотрансверзоанастомоза	x	1
11. Колостомия	x	1
12. Ехинококкектомия на черния дроб	x	1
13. Херниотомия при неусложнена херния	1	3
14. Диагностична лапаротомия	1	1
15. Лимфаденектомия в ингвиналната област	x	1
16. Операция при торзия на тестис	x	1
17. Операция при торзия на апендикс тестис	x	1
18. Операция при задържан тестис	x	1
19. Операция при варикоцеле	x	1
20. Операция при хидроцеле	x	1
21. Операция при хроничен апендицит	x	1
22. Операция при остър апендицит	2	2
23. Оперативно отстраняване на полип на ректума	x	1
24. Операции при срединни кисти на шията	x	1
25. Операции при латерални кисти на шията	x	1
26. Трепаниране на кост при остеомиелит	x	1
VIII. Операции с малък обем и сложност, “малка” хирургия		
1. Първична обработка на замърсена рана	5	5
2. Лечение на вторично заздравяваща рана (вкл. некректомия)	2	2
3. Вторичен шев на хирургична рана	1	1
4. Отстраняване на чуждо тяло на кожа или лигавица	1	2
5. Отстраняване на дълбоко стоящо чуждо тяло от лигавица или кост	x	1
6. Биопсия на повърхностни лимфни възли	1	2
7. Оперативна обработка на подкожен хематом	1	1

8. Хирургична обработка на рана от изгаряне на площ до 15%	1	1
9. Безкръвна хирургична некректомия при изгаряне на площ до 3%	1	2
10. Хирургична обработка на рани от измръзване	x	1
11. Хирургична обработка на рани при съдови заболявания	x	2
12. Хирургична обработка на рани при метаболитни заболявания	x	2
13. Венесекция	1	1
14. Операция на фимоза	2	2
15. Операция при френулум бреве препуции	x	1
16. Пробиване на уши	2	2

Забележки:

1. Знакът “x” обозначава незадължителна хирургическа намеса поради рядкост на патологията.
2. Всички операции при новородени, както и хирургически намеси върху хранопровода се извършват само под ръководство на специалисти в процеса на обучение.